การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์
The Research and Development of Linguistics Programs

ดียู ศรีนราวัฒน์
Deeyu Srinarawat

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอสาระสำคัญ 2 เรื่อง คือ ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์และการปรับปรุงหลักสูตรปริญญาโทสาขาวิชาภาษาศาสตร์ การวิจัยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ สำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท และเพื่อสำรวจความสนใจของผู้เรียนและความต้องการของตลาดงานเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ ข้อมูลได้จากแบบสอบถามซึ่งรวบรวมจากตัวอย่างประชากร 9 กลุ่มจำนวน 515 คน ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทได้รับการประเมินในเกณฑ์บวก สำหรับหลักสูตรที่กลุ่มตัวอย่างเสนอว่าควรเปิดสอนเนื่องจากน่าสนใจและมีประโยชน์ ได้แก่ หลักสูตรภาษาและการสื่อสาร ภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ และภาษาศาสตร์และการแปล ส่วนหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอก กลุ่มตัวอย่างสนใจหลักสูตรภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาษาและการสื่อสาร ภาษาศาสตร์และการสอนภาษา และภาษาศาสตร์ภาษาไทย ภาควิชาภาษาศาสตร์ได้นำผลจากการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรปริญญาโทซึ่งพัฒนาเป็น "หลักสูตรภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร"

Abstract

This article presents two major themes. One is the finding from the investigation into the linguistics programs, and the other is the improvement of the current Master's degree program in Linguistics. The main objectives of the study were to gather information, opinions, and suggestions on linguistics programs at undergraduate and Master's degree levels; and to find out students' needs and market demands with regard to linguistics programs. Nine types of questionnaire were administered to nine groups comprising 515 respondents. Results of the study showed that Thammasat linguistics students and graduates evaluated the programs favorably. Most respondents recommended that at the undergraduate level, programs in Language and Communication, English Linguistics, and Linguistics and Translation should be offered. At the Master's and Doctoral levels, Applied Linguistics, Language and Communication, Linguistics and Language Teaching, and Thai Linguistics should be offered. Based on these research results, the

Linguistics Department has revised the Master's degree program into "the Master of Arts Degree in Linguistics for Communication."

1. ความนำ

จากการที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้กำหนดให้หลักสูตรต่างๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิชาการและเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยได้กำหนดให้มีการพัฒนาหลักสูตรและเปิดสอนหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรฉบับปรับปรุงตามระยะเวลาที่กำหนด ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนหลักสูตรในสาขาวิชาต่างๆ หลายฉบับคือ หลักสูตร พ.ศ. 2533 หลักสูตร พ.ศ. 2540 ตลอดทั้งดำริให้มีการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเพื่อใช้สอนในปี พ.ศ. 2546 หรือ พ.ศ. 2547 เป็นต้น ภาควิชาภาษาศาสตร์จึงได้เตรียมการสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทด้วยการดำเนินการวิจัยเพื่อประเมินผลหลักสูตร และใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้เนื่องจากภาควิชาภาษาศาสตร์ได้วางแผนที่จะเปิดสอนหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาเอกในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ภาควิชาจึงได้ขอทุนวิจัยสถาบันของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. 2542 เพื่อวิจัยหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเปิดสอนหลักสูตรที่ทันสมัย และเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและตลาดงาน

ภาควิชาภาษาศาสตร์โดยคณะผู้วิจัยที่ประกอบด้วย ดียู ศรีนราวัฒน์ ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ และบุญเรือง ชื่นสุวิมล ได้ทำการวิจัยในหัวข้อ "การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์สำหรับอนาคต"

ก่อนการวิจัยในครั้งนี้ ภาควิชาภาษาศาสตร์ได้ทำการศึกษาเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับหลักสูตรของภาควิชาเป็นระยะอย่างต่อเนื่องตั้งแต่พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา โดยมีการสำรวจ 4 ครั้ง คือ ในปี พ.ศ . 2524 และ พ.ศ. 2525 บุญเรือง ชื่นสุวิมล ศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตและนักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ . 2530 ดียู ศรีนราวัฒน์ สำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาโทเกี่ยวกับหลักสูตรที่เรียน และครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ . 2538 สาริณี อนิวรรณ์ ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ และบุญเรือง ชื่นสุวิมลได้สำรวจความคิดเห็นของบัณฑิตและนักศึกษาระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับหลักสูตร ผลการศึกษาทั้งสี่ครั้งมีความสอดคล้องกันในเรื่องความพึงพอใจต่อหลักสูตร กล่าวคือผู้ตอบส่วนใหญ่ของการสำรวจแต่ละครั้งตอบว่าพอใจการสอนตามหลักสูตรและเนื้อหาวิชาส่วนใหญ่มีประโยชน์และน่าสนใจ โดยวิชาที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีชอบและเห็นว่ามีประโยชน์มาก ได้แก่ วิชาเกี่ยวกับเสียงและการฝึกพูด เช่น วิชาเสียงและระบบเสียงภาษาอังกฤษ วิชาการพูดตามหลักการทางภาษาศาสตร์ ส่วนวิชาอื่นๆ ที่ผู้ตอบๆ ว่าชอบเรียนและมีประโยชน์ เช่น วิชาภาษาศาสตร์เชิงสังคม สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท ส่วนใหญ่ตอบว่าพอใจหลักสูตร ในการสำรวจทั้งสี่ครั้งนี้ นักศึกษาได้ให้

ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่ได้จากการสำรวจ ภาควิชาภาษาศาสตร์ได้นำมาใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร โดยได้แก้ไขโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร ตัดบางวิชาออก และเพิ่มวิชาใหม่ที่คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน อีกทั้งมีการจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยและจำเป็นต่อการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์ และจัดตั้งห้องคอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการภาษาศาสตร์ เป็นต้น

2. การดำเนินการวิจัย

2.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรปัจจุบันของภาควิชาภาษาศาสตร์ ทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท

2. เพื่อสำรวจความสนใจและความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกของผู้เรียนและของตลาดงานที่เกี่ยวข้อง

3. เพื่อศึกษาว่าภาควิชาภาษาศาสตร์ควรเปิดสอนวิชาภาษาศาสตร์หลักสูตรใดและในรูปแบบใด

2.2 การศึกษาเพื่อเตรียมงานวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอกที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ นอกจากนี้ภาควิชาภาษาศาสตร์ได้จัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาและเปิดสอนหลักสูตรใหม่ โดยได้รับความร่วมมือจาก Professor Dr. Howard McKaughan ศาสตราจารย์เกียรติคุณสาขาวิชาภาษาศาสตร์ประจำมหาวิทยาลัยฮาวายและที่ปรึกษาสถาบัน SIL (Summer Institute of Linguistics) แห่งสหรัฐอเมริกามาให้คำปรึกษาและดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2543

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยต่างๆ ตลอดทั้งข้อสรุปจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจากการประชุมเชิงปฏิบัติการมีโดยสรุปดังนี้

1. หลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ในประเทศไทย

มหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทยที่เปิดสอนหลักสูตรปริญญาสาขาวิชาภาษาศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นการสอนในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก โดยเปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์ประยุกต์ สำหรับการสอนในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่เป็นการสอนวิชาภาษาศาสตร์บางรายวิชาในกลุ่มวิชาบังคับหรือวิชาเลือกสำหรับหลักสูตรวิชาเอกที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ หรือ

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นสถาบันเดียวที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ในระดับปริญญาตรี

สำหรับหลักสูตรระดับปริญญาเอกที่เปิดสอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นหลักสูตรที่เน้นการวิจัยเป็นหลัก

2. หลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ในต่างประเทศ

หลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ส่วนการเรียนสาขาวิชาภาษาศาสตร์เป็นวิชาเอกในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่เป็นการเรียนในชั้นปีที่สามและปีที่สี่ หลังจากเรียนรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรวิชาศิลปศาสตร์ (liberal studies) อื่นๆ ในชั้นปีที่หนึ่งและปีที่สองแล้ว

สำหรับหลักสูตรระดับปริญญาโท ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรายวิชาตามหลักสูตรและเลือกทำวิทยานิพนธ์หรือไม่ทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาโทที่เปิดสอนในปัจจุบันจะเป็นหลักสูตรภาษาศาสตร์ทั่วไป (หรือภาษาศาสตร์ทฤษฎี) หลักสูตรภาษาศาสตร์ประยุกต์ (เช่น หลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง/ภาษาต่างประเทศ หลักสูตรการเรียนรู้ภาษา/การเรียนรู้ภาษาที่สอง หลักสูตรสัทศาสตร์ทดลอง หลักสูตรภาษาศาสตร์เชิงสังคม หลักสูตรภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ หลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาเอเชียและแปซิฟิก เป็นต้น) หรือหลักสูตรที่ผู้เรียนจัดขึ้นเองตามความสนใจโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

ส่วนระดับปริญญาเอก โดยทั่วไปจะต้องเรียนวิชาบังคับเหมือนกับหลักสูตรระดับปริญญาโท แต่ต้องเรียนรายวิชาต่างๆ ในแต่ละกลุ่มวิชามากกว่าระดับปริญญาโท และบังคับการสอบประมวลวิชาและการสอบวิทยานิพนธ์หลายขั้นตอน ปัจจุบันหลักสูตรระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาศาสตร์มีความหลากหลายมากขึ้น โดยมีหลักสูตรที่เน้นการศึกษาแบบสหวิทยาการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้เรียนจะจัดหลักสูตรตามความสนใจโดยได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา หลักสูตรดังกล่าวจึงมีโครงสร้างหลักสูตรที่ประกอบด้วยการเรียนรายวิชาต่างๆ จากหลายสาขาวิชาหรือหลายคณะ และเน้นการวิจัยเป็นหลัก

สำหรับหลักสูตรภาษาศาสตร์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในประเทศอังกฤษ และประเทศที่มีระบบการศึกษาเหมือนประเทศอังกฤษ เช่น ประเทศออสเตรเลียและประเทศนิวซีแลนด์ ส่วนใหญ่จะเป็นหลักสูตรที่เน้นการศึกษาวิจัยด้วยตนเอง (independent research) โดยผู้เรียนศึกษาหัวข้อที่สนใจเพื่อนำไปสู่การวิจัยระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก

3. ข้อสรุปจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ professor Dr. Howard McKaughan และผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ สรุปสาระสำคัญได้ว่าภาควิชา

ภาษาศาสตร์ควรเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีต่อไป เนื่องจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นสถาบันเดียวที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี และจากการเปิดสอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กล่าวได้ว่าภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประสบผลสำเร็จในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีสาขาวิชาภาษาศาสตร์ เนื่องจากบัณฑิตได้นำความรู้และประสบการณ์จากที่เรียนไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ อีกทั้งภาควิชาภาษาศาสตร์ได้ปรับปรุงหลักสูตรเสมอมา นอกจากนี้จากการสำรวจความคิดเห็นเบื้องต้นของนักศึกษาปัจจุบันและบัณฑิตระดับปริญญาตรีพบว่านักศึกษาและบัณฑิตส่วนใหญ่ต้องการให้ภาควิชาภาษาศาสตร์เปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีต่อไป อย่างไรก็ตามภาควิชาภาษาศาสตร์ควรปรับปรุงและเปิดสอนหลักสูตรใหม่ที่เป็นไปตามความสนใจและโอกาสในการทำงานของผู้เรียน เช่น เปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ ภาษาและการสื่อสาร ภาษาศาสตร์และการสอน หรือภาษาศาสตร์และการแปล และร่วมมือกับภาควิชาภาษาอังกฤษเพื่อให้ช่วยสอนวิชาทักษะภาษาอังกฤษ เป็นต้น สำหรับการสอนในระดับปริญญาโท ภาควิชาควรพัฒนาหลักสูตรให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น เปิดสอนหลักสูตรย่อยในหลักสูตรภาษาศาสตร์ ยกตัวอย่างหลักสูตรที่คาดว่านักศึกษาสนใจ เช่น หลักสูตรภาษาศาสตร์และการสอนภาษา หลักสูตรภาษาศาสตร์และการสื่อสาร หลักสูตรภาษาศาสตร์ประยุกต์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม Professor Dr. Haward McKaughan เสนอแนะว่าภาควิชาภาษาศาสตร์ควรเปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาไทยต่อไป เนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่ภาควิชาภาษาศาสตร์มีความเชี่ยวชาญและได้เปิดสอนมาเป็นเวลานานแล้ว ส่วนหลักสูตรภาษาศาสตร์ในระดับปริญญาเอกนั้น ภาควิชาควรเปิดสอนเนื่องจากมีบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิในหลายสาขาวิชาย่อย อีกทั้งรายวิชาต่างๆ ที่เปิดสอนในระดับปริญญาโทปัจจุบันสามารถใช้เป็นวิชาแกนของหลักสูตรปริญญาเอกได้อยู่แล้ว และควรเปิดสอนเป็นหลักสูตรที่เน้นการวิจัยเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยให้ภาควิชาภาษาศาสตร์สามารถเปิดสอนรายวิชาเฉพาะของหลักสูตรปริญญาเอกเท่าที่จำเป็น

2.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 9 กลุ่ม ตามกลุ่มประชากรเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาภาษาศาสตร์ ตลอดทั้งเกี่ยวข้องกับตลาดงานของผู้จบการศึกษาด้านภาษาและภาษาศาสตร์ ซึ่งได้แก่ 1) นักศึกษาสาขาวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีรุ่นปัจจุบัน คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3, และ 4 2) บัณฑิตสาขาวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาตรี 3) นักศึกษาสาขาวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาโท 4) บัณฑิตสาขาวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาโท 5) ผู้สอนวิชาภาษาศาสตร์ 6) ผู้สอนภาษา 7) หัวหน้าหน่วยงาน 8) หัวหน้าหน่วยงานในสถาบันการศึกษา 9) นักศึกษาด้านภาษาและภาษาศาสตร์ระดับปริญญาโทจากสถาบันอื่น คณะผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรจำนวน 535 ชุด โดยได้รับกลับคืนมา 515 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.26 ของแบบสอบถามทั้งหมด ตารางที่ 1 ต่อไปนี้แสดงจำนวนตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่ม

ตารางที่ 1

จำนวนตัวอย่างประชากรในแต่ละกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2, 3 และ 4	127	24.66
บัณฑิตระดับปริญญาตรี	80	15.53
นักศึกษาระดับปริญญาโท	48	9.32
บัณฑิตระดับปริญญาโท	19	3.69
ผู้สอนวิชาภาษาศาสตร์	22	4.27
ผู้สอนภาษา	157	30.49
หัวหน้าหน่วยงาน	19	3.69
หัวหน้าหน่วยงาน ในสถาบันการศึกษา	19	3.69
นักศึกษาด้านภาษาและภาษาศาสตร์ระดับปริญญาโทจากสถาบันอื่น	24	4.66
รวม	515	100

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถาม 9 ชุดสำหรับสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาศาสตร์ของตัวอย่างประชากรกลุ่มต่างๆ 9 กลุ่ม แบบสอบถามแต่ละชุดสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อหลักสูตร ตลอดทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและวิชาที่ควรเปิดสอน

ประเภทของข้อคำถามในแบบสอบถาม ได้แก่ แบบให้เลือกตอบ แบบจัดอันดับ คำถามปลายเปิด และมาตราประเมินแบบ 5 ช่วงคะแนน

หลังจากจัดทำแบบสอบถามแล้ว คณะผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม จากนั้นจึงได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

2.5 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยให้ตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถามหรือใช้แบบสอบถามเป็นแบบสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2543

การแจกจ่ายแบบสอบถามมีทั้งการให้ผู้ช่วยวิจัยนำไปสอบถามด้วยตนเองและส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ กล่าวคือ ในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างประชากรกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท กลุ่มผู้สอนวิชาภาษาศาสตร์ (เฉพาะที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล) กลุ่มผู้สอนภาษา (เฉพาะที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล) กลุ่มหัวหน้าหน่วยงาน กลุ่มหัวหน้าหน่วยงานในสถาบันการศึกษา และกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาโทจากสถาบันอื่น ผู้ช่วยวิจัยจะเป็นผู้นำแบบสอบถามไปแจกและรับคืนด้วยตนเอง ส่วนตัวอย่างประชากรกลุ่มบัณฑิตสาขาวิชาภาษาศาสตร์ทั้งระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท ตลอดทั้งกลุ่มผู้สอนวิชาภาษาศาสตร์และกลุ่มผู้สอนภาษาที่อยู่นอกเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล คณะผู้วิจัยใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

2.6 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ด้วยการคำนวณอัตราร้อยละและหาค่าเฉลี่ยของข้อมูลจากมาตราประเมินแบบ 5 ช่วงคะแนน โดยในการประมวลผลข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ให้สถาบันประมวลผลฯของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นผู้ดำเนินการ

สำหรับการคำนวณอันดับความสำคัญของรายวิชาหรืออันดับความน่าสนใจของหลักสูตรย่อยต่างๆ ที่ประเมินโดยตัวอย่างประชากรกลุ่มนักศึกษาและบัณฑิตสาขาวิชาภาษาศาสตร์ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท คณะผู้วิจัยใช้วิธีกำหนดค่าคะแนนให้ข้อที่ได้รับการจัดอันดับสูงสุดได้คะแนนมากสุด ส่วนข้อที่ได้รับการจัดอันดับต่ำสุดจะได้คะแนนน้อยที่สุด เช่น ให้คะแนน 10 สำหรับการประเมินเป็นอันดับ 1 และคะแนน 1 สำหรับการประเมินเป็นอันดับ 10 แล้วคูณด้วยจำนวนผู้ประเมินของแต่ละอันดับ ข้อที่ได้คะแนนรวมสูงสุดหมายถึงข้อที่ได้รับการประเมินเป็นอันดับที่ 1 ส่วนข้อที่ได้รับคะแนนรวมรองลงมาหมายถึงข้อที่ได้รับการประเมินเป็นอันดับรองลงมาตามลำดับ

ส่วนการคำนวณลำดับของหลักสูตรที่ควรเปิดสอนที่ประเมินโดยตัวอย่างประชากรกลุ่มอื่นๆ ที่เลือกตอบว่าหลักสูตรใดควรเปิดสอนและสามารถเลือกได้มากกว่าหนึ่งหลักสูตรนั้น คณะผู้วิจัยใช้วิธีนับความถี่จากจำนวนผู้เลือกแต่ละหลักสูตร และเรียงลำดับหลักสูตรที่ควรเปิดสอนตามจำนวนผู้เลือก

3. ผลการวิจัย

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรกลุ่มต่างๆ ทั้ง 9 กลุ่มเกี่ยวกับรายวิชาและหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทที่เปิดสอนในปัจจุบันของภาควิชาภาษาศาสตร์ ตลอดทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรและรูปแบบของหลักสูตรที่ควรเปิดสอนในอนาคต สรุปผลเป็นประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทที่เปิดสอนในปัจจุบัน

1. นักศึกษาและบัณฑิตสาขาวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีประเมินความสำคัญและประโยชน์ของวิชาต่างๆ ที่เปิดสอนในหลักสูตรในเกณฑ์ค่อนข้างสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากัน 3.89) โดยวิชาที่ผู้ตอบทั้งสองกลุ่มประเมินว่าเป็นวิชาที่น่าสนใจและมีประโยชน์ 10 อันดับแรกนั้นมี 7 วิชาที่ได้รับการประเมินตรงกัน ได้แก่ วิชาสัทศาสตร์ เสียงและระบบเสียงของภาษาอังกฤษ ภาษาศาสตร์เบื้องต้น การสื่อสารระหว่างชนต่างวัฒนธรรม ภาษากับความหมาย การวิเคราะห์ระบบเสียง และภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา

2. นักศึกษาและบัณฑิตสาขาวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีประเมินลักษณะเนื้อหาวิชาหลักสูตรและวิธีสอนในหลักสูตรระดับปริญญาตรีในเกณฑ์บวก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 และ 3.54 ตามลำดับ)

3. นักศึกษาและบัณฑิตระดับปริญญาตรี (มากกว่าร้อยละ 90.00) มีความเห็นว่าควรเปิดสอนวิชาภาษาศาสตร์ในระดับปริญญาตรีต่อไป

4. นักศึกษาและบัณฑิตระดับปริญญาโทประเมินความน่าสนใจและประโยชน์ของรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรในเกณฑ์บวก โดยการประเมินของกลุ่มบัณฑิตระดับปริญญาโทจะสูงกว่า คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนค่าเฉลี่ยของกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาโทเท่ากับ 4.08

5. นักศึกษาและบัณฑิตระดับปริญญาโทประเมินความสำคัญและประโยชน์ของวิชาต่างๆ ในหลักสูตรใกล้เคียงกัน กล่าวคือทั้งสองกลุ่มประเมินรายวิชาต่างๆ ที่มีความสำคัญและประโยชน์มากที่สุดใน 20 รายวิชาแรกเหมือนกันจำนวน 17 รายวิชา

6. นักศึกษาและบัณฑิตระดับปริญญาโทประเมินลักษณะเนื้อหาวิชา หลักสูตร และวิธีสอนในหลักสูตรปริญญาโทในเกณฑ์บวก คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 และ 3.93 ตามลำดับ

3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการเปิดสอนหลักสูตรย่อย

1. นักศึกษาและบัณฑิตระดับปริญญาตรีสนใจและมีความเห็นว่าหลักสูตรย่อยในวิชาภาษาศาสตร์ที่ควรเปิดสอนมากที่สุด 2 อันดับแรกคือ หลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ และหลักสูตรภาษาและการสื่อสาร ตามด้วยหลักสูตรภาษาศาสตร์และการสอนภาษา

2. นักศึกษาและบัณฑิตระดับปริญญาโทมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับหลักสูตรย่อย 5 หลักสูตรแรกที่เห็นว่าสมควรเปิดสอนในระดับปริญญาโทคือ หลักสูตรภาษาศาสตร์ประยุกต์ หลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ หลักสูตรภาษาศาสตร์และการสอนภาษา หลักสูตรภาษาและการสื่อสาร และหลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาไทย

3. นักศึกษาและบัณฑิตระดับปริญญาโทมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับหลักสูตรย่อย 4 หลักสูตรแรกที่ควรเปิดสอนในระดับปริญญาเอกคือ หลักสูตรภาษาศาสตร์และการสอนภาษา หลักสูตรภาษาศาสตร์ประยุกต์ หลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาไทย และหลักสูตรภาษาและการสื่อสาร

4. ผู้สอนวิชาภาษาศาสตร์มีความเห็นเกี่ยวกับการเปิดสอนหลักสูตรย่อยในระดับต่างๆ หากพิจารณาเฉพาะ 3 อันดับแรก คือ ในระดับปริญญาตรี ควรเปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาไทย ภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ และภาษาและการสื่อสาร ในระดับปริญญาโท ควรเปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาษาศาสตร์ทฤษฎี และภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ ส่วนระดับปริญญาเอกควรเปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ทฤษฎี ภาษาศาสตร์ประยุกต์ และภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์

5. ผู้สอนวิชาภาษาศาสตร์ประเมินความน่าสนใจและประโยชน์ของรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรปริญญาโทของภาควิชาภาษาศาสตร์ค่อนข้างสูง (เฉลี่ย 3.96) โดยรายวิชาต่างๆ ที่ได้รับการประเมินว่าน่าสนใจและมีประโยชน์สูงนั้นสอดคล้องกันกับการประเมินของนักศึกษาและของบัณฑิตภาษาศาสตร์ระดับปริญญาโท

6. ผู้สอนภาษาแสดงความคิดเห็นว่าวิชาภาษาศาสตร์จำเป็นต่อการสอนภาษาและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนภาษาจะต้องมีความรู้ทางภาษาศาสตร์

7. ผู้สอนภาษาส่วนใหญ่ซึ่งรวมผู้สอนภาษาในระดับโรงเรียนและในระดับมหาวิทยาลัยตอบว่านักเรียน/นักศึกษาในสถาบันที่ตนสอนสนใจศึกษาต่อในสาขาวิชาภาษาศาสตร์ ผู้สอนภาษาในระดับโรงเรียนแสดงความเห็นว่าควรเปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ระดับปริญญาตรี ส่วนผู้สอนภาษาในมหาวิทยาลัยตอบว่าควรเปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ในระดับปริญญาโท

8. ผู้สอนภาษาในระดับโรงเรียนและในระดับมหาวิทยาลัยมีความเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตรย่อยในระดับปริญญาตรีที่ควรเปิดสอนมากที่สุดคือ หลักสูตรภาษาและการสื่อสาร รองลงมากคือหลักสูตรภาษาศาสตร์และการแปล

9. หัวหน้าหน่วยงานแสดงความเห็นว่าความรู้ด้านภาษาศาสตร์ของพนักงานมีประโยชน์ต่องานที่ทำอย่างยิ่ง (ร้อยละ 100.00) และมีความเห็นว่าหลักสูตรที่ควรเปิดสอนมากที่สุดคือ หลักสูตรภาษาและการสื่อสาร หลักสูตรภาษาศาสตร์และการแปล และหลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ ตามลำดับ

10. หัวหน้าหน่วยงานในสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวกับการศึกษาภาษาให้ความเห็นว่าเนื้อหาวิชาทางภาษาศาสตร์มีประโยชน์อย่างยิ่งต่องานสอนในหน่วยงาน (ร้อยละ 100.00) และมีความเห็นว่าหลักสูตรที่ควรเปิดสอนมากที่สุดคือ หลักสูตรภาษาและการสื่อสาร รองลงมาคือหลักสูตรภาษาศาสตร์และการสอนภาษา และหลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ ตามลำดับ

11. นักศึกษาด้านภาษาและภาษาศาสตร์ระดับปริญญาโทจากสถาบันอื่นแสดงความเห็นว่าหลักสูตรย่อยในระดับปริญญาโทที่ควรเปิดสอนมากที่สุดคือ หลักสูตรภาษาศาสตร์ประยุกต์ รองลงมาคือ หลักสูตรภาษา

และการสื่อสาร และหลักสูตรภาษาศาสตร์และการสอนภาษา สำหรับหลักสูตรปริญญาเอก กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ตอบว่าควรเปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ประยุกต์มากที่สุด รองลงมาคือหลักสูตรภาษาศาสตร์และการสอนภาษา และหลักสูตรภาษาและการสื่อสาร ตามลำดับ

กล่าวโดยสรุป เนื้อหาวิชาและความรู้ในสาขาวิชาภาษาศาสตร์ได้รับการประเมินว่าน่าสนใจและมีประโยชน์ หลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทที่เปิดสอนในปัจจุบันโดยภาพรวมมีความเหมาะสม ตัวอย่างประชากรทุกกลุ่มเห็นด้วยกับการเปิดสอนหลักสูตรย่อย โดยหลักสูตรต่างๆ ได้รับการประเมินตามลำดับความน่าสนใจและประโยชน์จากผู้ตอบโดยรวมดังนี้

ก. หลักสูตรระดับปริญญาตรี

1. ภาษาและการสื่อสาร
2. ภาษาศาสตร์และการแปล, ภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ
3. ภาษาศาสตร์และการสอนภาษา, ภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์
4. ภาษาศาสตร์ภาษาไทย, ภาษาศาสตร์ประยุกต์
5. ภาษาศาสตร์ทั่วไป

ข. หลักสูตรระดับปริญญาโท

1. ภาษาศาสตร์ประยุกต์
2. ภาษาศาสตร์และการสอนภาษา
3. ภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ
4. ภาษาและการสื่อสาร
5. ภาษาศาสตร์ภาษาไทย, ภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์
6. ภาษาศาสตร์และการแปล, ภาษาศาสตร์ทฤษฎี

ค. หลักสูตรระดับปริญญาเอก

1. ภาษาศาสตร์ประยุกต์, ภาษาศาสตร์และการสอนภาษา
2. ภาษาศาสตร์ภาษาไทย, ภาษาและการสื่อสาร
3. ภาษาศาสตร์ทฤษฎี
4. ภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ, ภาษาศาสตร์และการแปล

3.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์และการเปิดสอนหลักสูตรใหม่

เมื่อพิจารณาผลจากการสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของตัวอย่างประชากรในการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ ตลอดทั้งพิจารณาข้อสรุปความคิดเห็นจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหา

แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์แล้ว คณะผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. ภาควิชาภาษาศาสตร์ควรเปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีต่อไป โดยควรปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่เดิม ตลอดทั้งเปิดสอนหลักสูตรใหม่หรือเป็นการเปิดสอนหลักสูตรย่อยในหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ให้ทันสมัยตามความก้าวหน้าทางวิชาการ ตามความสนใจของผู้เรียน และตามความต้องการของตลาดงาน เช่น เปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษ ภาษาและการสื่อสาร ภาษาศาสตร์และการสอนภาษา หรือภาษาศาสตร์และการแปล เป็นต้น ในการนี้ ภาควิชาภาษาศาสตร์อาจจำเป็นต้องร่วมมือกับภาควิชาอื่นเพื่อการสอนบางรายวิชาตามหลักสูตร เช่น ขอความร่วมมือจากภาควิชาภาษาอังกฤษในการสอนทักษะภาษาอังกฤษ เป็นต้น

2. ภาควิชาภาษาศาสตร์ควรปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาโท โดยควรพัฒนาหลักสูตรให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น เปิดสอนหลักสูตรย่อยหรือสาขาวิชาเฉพาะทาง (focus/specialization/concentration/area) ในหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ โดยเปิดสอนหลักสูตรที่คาดว่านักศึกษาสนใจซึ่งเป็นผลจากการวิจัย เช่น หลักสูตรภาษาศาสตร์และการสอนภาษา หลักสูตรภาษาและการสื่อสาร และหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ เป็นต้น ทั้งนี้ภาควิชาภาษาศาสตร์ควรเปิดสอนหลักสูตรภาษาศาสตร์ภาษาไทยต่อไป โดยอาจเปิดสอนเป็นหลักสูตรย่อยเนื่องจากเป็นสายวิชาที่ภาควิชาภาษาศาสตร์ได้เปิดสอนมาเป็นเวลานานแล้ว

3. ภาควิชาภาษาศาสตร์ควรเปิดสอนหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ระดับปริญญาเอก โดยควรเป็นหลักสูตรที่เน้นการวิจัยเป็นหลัก และควรมีการเรียนรายวิชาที่จำเป็นสำหรับการค้นคว้าวิจัยในระดับปริญญาเอก เช่น วิชาสัมมนาต่างๆ และวิชาทางทฤษฎีภาษาศาสตร์ ซึ่งบางรายวิชาสามารถเรียนร่วมกับหลักสูตรปริญญาโทได้

4. การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของภาควิชาภาษาศาสตร์

แต่เดิมภาควิชาภาษาศาสตร์ได้วางแผนที่จะปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์ทั้งระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทไปพร้อมกันเพื่อเปิดสอนในปีการศึกษา 2545 ตามที่ทราบมาว่ามหาวิทยาลัยได้วางเป้าหมายให้หลักสูตรต่างๆ ของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะหลักสูตรระดับปริญญาตรีมีการปรับปรุงและเปิดสอนในปี พ.ศ. 2545 ดังกล่าว ต่อมาเมื่อภาควิชาได้ทำการวิจัยเสร็จสิ้นและเริ่มเตรียมการสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรจึงพบว่ามหาวิทยาลัยได้เลื่อนแผนการปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรีออกไป เนื่องจากมหาวิทยาลัยโดยฝ่ายวิชาการมีงานเร่งด่วนอย่างอื่นที่ต้องดำเนินการให้สำเร็จตามแผน คืองานประกันคุณภาพการศึกษา โดยคาดว่าการปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรีของทั้งมหาวิทยาลัยจะเริ่มดำเนินการได้ในปีการศึกษา 2546 ดังนั้นภาควิชาภาษาศาสตร์จึงได้เลือกดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาโทก่อน เนื่องจากได้รับทราบจาก

บัณฑิตวิทยาลัยว่าการปรับปรุงหลักสูตรเดิมหรือการเปิดสอนหลักสูตรใหม่ในระดับบัณฑิตศึกษาสามารถดำเนินการได้เมื่อต้องการ ภาควิชาภาษาศาสตร์ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาโทและวางเป้าหมายการสอนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุงในปีการศึกษา 2545 คณะทำงานได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2544 จนเสร็จสิ้นในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 สำหรับหลักสูตรปริญญาเอกซึ่งภาควิชามีแผนการเปิดสอนในปีการศึกษา 2547 นั้น การพิจารณาร่างหลักสูตรจะเริ่มดำเนินการในปี 2545 นี้ ส่วนหลักสูตรปริญญาตรี ภาควิชาได้ชะลอการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรออกไปก่อน โดยคาดว่าจะดำเนินการพิจารณาในปี 2546 อย่างไรก็ตาม ผลจากการปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาโททำให้ภาควิชาได้เสนอเพิ่มวิชาใหม่บางวิชาในหลักสูตรปริญญาตรีฉบับปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากมีความเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนวิชาใหม่มากขึ้น

4.1 หลักสูตรปริญญาโทฉบับปรับปรุง

ผลจากการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์และผลจากการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรปริญญาโท ภาควิชาภาษาศาสตร์ได้เสนอหลักสูตรฉบับปรับปรุงปีการศึกษา 2545 ชื่อ "หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร" (Master of Arts Program in Linguistics for Communication) โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะทางภาษาศาสตร์ในกระบวนการสื่อสาร
2. มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัย และค้นคว้าวิทยาการด้านภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร
3. มีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษาศาสตร์ การสื่อสาร และศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. มีความสามารถประยุกต์แนวความคิดทางภาษาศาสตร์และการสื่อสารเพื่อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ

เมื่อพิจารณาชื่อหลักสูตร จะพบว่าหลักสูตรฉบับปรับปรุงมิได้เน้นการศึกษาภาษาศาสตร์ภาษาไทยเหมือนหลักสูตรเดิม และจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจะเห็นว่าหลักสูตรฉบับใหม่นี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะทางภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร หลักสูตรฉบับปรับปรุงแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แผน เช่นเดิม คือ แผน ก. ซึ่งบังคับการทำวิทยานิพนธ์และแผน ข. ซึ่งไม่ทำวิทยานิพนธ์ แต่หลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่มีวิชาบังคับเลือกและแบ่งวิชาเลือกออกเป็น 5 หมวดวิชา ได้แก่ หมวดภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป) หมวดการสื่อสาร หมวดภาษาศาสตร์สื่อสารภาษาไทย หมวดภาษาศาสตร์สื่อสารภาษาอังกฤษ และหมวดการสอนภาษา จะเห็นว่าหมวดวิชาต่างๆ ดังกล่าวนี้สอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเปิดสอนหลักสูตรย่อยต่างๆ ซึ่งเป็นผลจากการวิจัย

ต่อไปนี้คือรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร

1. วิชาบังคับ ประกอบด้วยวิชา ภาษาศาสตร์และสัทศาสตร์ ระเบียบวิจัยทางภาษา การประยุกต์ภาษาศาสตร์ ภาษาและการสื่อสาร และการศึกษาโดยเอกเทศ

2. วิชาบังคับเลือก ประกอบด้วยวิชา ระบบคำและประโยค ระบบความหมาย เสียงและระบบเสียง ระบบข้อความ ภาษาศาสตร์เชิงสังคม ภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และภาษาศาสตร์และการสอนภาษา

3. วิชาเลือก แบ่งเป็น 5 หมวดวิชาคือ

3.1 หมวดวิชาภาษาศาสตร์ ได้แก่ วิชาภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติ ภาษาศาสตร์และการแปล ภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น และภาษาศาสตร์และวรรณคดี

3.2 หมวดการสื่อสาร ได้แก่ วิชาวัจนปฏิบัติศาสตร์ วัจนลีลาศาสตร์ วาทศาสตร์ และภาษาในสื่อสารมวลชน

3.3 หมวดภาษาศาสตร์สื่อสารภาษาไทย ได้แก่ วิชาเสียงและระบบเสียงภาษาไทย ระบบคำและประโยคภาษาไทย ระบบข้อความภาษาไทย เทคนิคการสื่อความภาษาไทย และ การศึกษาภาษาถิ่นภาษาไทย

3.4 หมวดภาษาศาสตร์สื่อสารภาษาอังกฤษ ได้แก่ วิชาเสียงและระบบเสียงภาษาอังกฤษ ระบบคำและประโยคภาษาอังกฤษ ระบบข้อความภาษาอังกฤษ เทคนิคการสื่อความในภาษาอังกฤษ การศึกษาภาษาถิ่นภาษาอังกฤษ และภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ

3.5 หมวดการสอนภาษา ได้แก่ วิชาการสอนภาษาอังกฤษ การสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ เทคโนโลยีทางการสอนภาษา และการทดสอบทางภาษา

ในภาพรวม หลักสูตรปริญญาโทสาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสารซึ่งเป็นหลักสูตรฉบับปรับปรุงปีการศึกษา 2545 นี้ เป็นการบูรณาการความรู้และทักษะด้านภาษาศาสตร์ การสื่อสาร และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นความรู้และทักษะเพื่อการสื่อสารในภาษาไทยและภาษาอังกฤษตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน กล่าวได้ว่าทิศทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรปริญญาโทไปสู่การศึกษาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสารนี้สอดคล้องกับแนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่เน้นหลักสูตรแบบบูรณาการ ไมเคิล ยัง (Young 1998: 75) เสนอว่าหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับอนาคตควรเป็นหลักสูตรที่ผสมผสานระหว่างความรู้และทักษะ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ โดยมีทั้งความรู้ ทักษะ และความสามารถในสาขาวิชาที่เรียนทั้งในเชิงสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และความเป็นสากล นอกจากนี้ควรเป็นหลักสูตรที่ผสานความรู้และทักษะทั้งหมวดทั่วไปหรือหมวดทฤษฎีกับหมวดเฉพาะสาขาเข้าด้วยกัน เช่น มีทั้งความรู้เชิงทฤษฎีและความรู้เชิงประยุกต์ หรือความรู้เชิงวิชาการและความรู้เชิงวิชาชีพ อีกทั้งหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือก แนวคิดของการสร้างหลักสูตรในทำนองนี้ Young เรียกว่า “Connective specialization” ซึ่งผู้เขียนบทความมีความเห็นว่าเป็นแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์ปัจจุบัน และ

สามารถประยุกต์ใช้กับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษาและทุกสาขาวิชา การนิยมความเป็นสากล (internationalism) ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการศึกษาให้ทันสมัยในโลกปัจจุบัน แม้ยังมีความจำเป็นที่แต่ละสังคมจะต้องรักษาเอกลักษณ์หรือวัฒนธรรมของตนไว้ และการนิยมความเป็นสากลดังกล่าวในทางหนึ่งก็ได้มาด้วยการพัฒนาความรู้และทักษะในภาษาสมัยใหม่โดยเฉพาะภาษาสากล ซึ่งปัจจุบันถือได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาเพื่อการสื่อสารนานาชาติที่สำคัญที่สุด ฉะนั้นการที่หลักสูตรปริญญาโทสาขาวิชาภาษาศาสตร์ฉบับปรับปรุงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพื่อการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษนอกเหนือจากภาษาไทยดังกล่าวแล้ว จึงนับว่าเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของสังคมปัจจุบัน

5. บทสรุป

ภาควิชาภาษาศาสตร์ได้นำผลการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาศาสตร์มาเป็นข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรทางภาควิชา โดยได้เริ่มจากการปรับปรุงหลักสูตรปริญญาโทของภาควิชาเป็นหลักสูตรสาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร ซึ่งหลักสูตรฉบับปรับปรุงนี้เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2545 กล่าวได้ว่าการวิจัยหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นและควรกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นและให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม

เอกสารอ้างอิง

ดียู ศรีนราวัฒน์, ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ, และบุญเรือง ชื่นสุวิมล. 2544. *การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภาษาศาสตร์สำหรับอนาคต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Young, Michael F. D. 1998. *The Curriculum of the Future: From the New Sociology of Education to a Critical Theory of Learning*. London: Falmer Press.